

Nr 39.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående nya grunder för kyrkomusikerorganisationen m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 1 april 1949 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 199, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokoll över ecklesiastikärenden föreslagit riksdagen att *dels* godkänna de i propositionen framlagda nya grunderna för kyrkomusikerorganisationen samt för kyrkomusikernas avlönings- och anställningsförhållanden, *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att utan hinder av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker utfärda bestämmelser om tillsättning av klockar-, organist- och kyrkosångarbefattningar i huvudsaklig överensstämmelse med 1941 års lärarlönesakkunnigas förslag i ämnet.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft *dels* en inom andra kammaren före propositionens avlämnande väckt, till lagutskott hänvisad motion nr 131 av herr *Hoppe m. fl.* angående viss ändring av bestämmelserna om tillsättning av klockar-, organist- och kyrkosångarbefattningarna,

dels ock följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen inom första kammaren
nr 315 av herr *Ivar Persson m. fl.* samt
nr 316 av herr *Arrhén* ävensom
inom andra kammaren
nr 401 av herr *Hallén m. fl.*, likalydande med motionen nr 316 i första kammaren, samt

nr 402 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, likalydande med motionen nr 315 i första kammaren.

Beträffande de skäl, som utöver vad nedan angives anförts till stöd för de i propositionen framlagda förslagen, får utskottet hänvisa till propositionen.

Vad motionärerna hemställt återgives i det följande i samband med redogörelsen för de ämnen, som beröras av motionerna. I fråga om de skäl,

som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, tillåter sig utskottet i huvudsak hänvisa till motionerna.

I. Inledning.

Frågan om en reform av kyrkomusikernas tjänstgörings- och anställningsförhållanden har visat sig mer än vanligt invecklad och segsliten. Reformproblemet, som gemenligen gått under den mindre egentliga beteckningen klockarfrågan, är i själva verket snart halvsekelgammalt. Sedan tre särskilda sakkunnigberedningar under de första decennierna av detta århundrade framlagt förslag till problemets lösning men förslagen icke ansetts kunna realiseras, tillkallade chefen för eklelesiastikdepartementet jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t år 1942 ånyo särskilda sakkunniga för utredning angående nyorganisation av den s. k. klockarinstitutionen. Dessa sakkunniga — 1942 års kyrkomusikerutredning (KMU) — framlade sina förslag i ett på två delar uppdelat betänkande, varav del I (SOU 1945: 16) avgavs den 13 april 1945 och del II (SOU 1946: 50) den 27 juni 1946.

I skrivelse till 1946 års kyrkomöte begärde Kungl. Maj:t kyrkomötets förklaring, huruvida kyrkomötet jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen för sin del, å ena sidan, godkände 1 § i ett vid skrivelsen fogat, av KMU i dess betänkande del II framlagt förslag till lag om kyrkomusiker ävensom däri angiven tidpunkt för nämnda lagrums ikraftträdande och, å andra sidan, samtyckte till upphävande, på sätt i lagförslaget avsågs, av däri angivna äldre bestämmelser av kyrkolags natur. Kyrkomötet anmälde i anledning härav, att kyrkomötet för sin del godkänt ifrågavarande av Kungl. Maj:t framlagda förslag.

I proposition nr 233 till 1947 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att omförmälda lagförslag skulle antagas. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts hemställan (r. skr. 1947 nr 323).

Med stöd av kyrkomötets och riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 27 juni 1947 lag om kyrkomusiker (SFS 1947 nr 275), vilken trädde i kraft den 1 juli 1947.

Härigenom hade åstadkommits vissa konstitutiva stadganden för en lösning — så att säga i princip — av kyrkomusikerfrågan. Emellertid innefattade lagen om kyrkomusiker inga konkreta bestämmelser om kyrkomusikerverksamhetens ordnande och bekostande eller om kyrkomusikernas förhållanden i anställnings- och avlöningshänseende. Enligt lagens stadganden skulle härom gälla vad Konungen efter av riksdagen godkända grunder bestämde. Att de avsedda grunderna icke underställdes riksdagen för godkännande samtidigt med omförmälda lagförslag berodde främst på en sammankoppling av kyrkomusikerfrågan med organisations- och lönereglerings-

problemet för övningslärarna. Denna sammankoppling hade skett genom KMU:s förslag, att de kyrkomusikaliska tjänsteuppgifterna i vissa fall skulle förenas med tjänstgöring såsom musiklärare vid statliga eller kommunala läroanstalter. Då en framställning till 1947 års riksdag i övningslärarfrågan icke medhålls, omöjliggjordes härigenom framläggandet vid nämnda riksdag av ett fullständigt förslag till omorganisation av kyrkomusikertjänsterna.

Den 5 mars 1948 beslöt Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för finansdepartementet att för riksdagen framlägga en proposition angående löne reglering för övningslärare m. m. Denna proposition, nr 136, till 1948 års riksdag innefattade endast förslag till principbeslut angående lönerreglering för övningslärarna. Det utsades i propositionen, att lönerregleringarna för övningslärarna och för kyrkomusikerna beräknades träda i kraft samtidigt.

Något förslag i kyrkomusikerfrågan förelades ej 1948 års riksdag. Orsaken härtill var i främsta rummet, att vid frågans fortsatta beredning framkommit behov av en allsidig överarbetning av KMU:s förslag. En partiell överarbetning hade enligt uppdrag av Kungl. Maj:t verkställts redan våren 1947 av 1941 års lärarlönesakkunniga. En särskild anledning för överarbetning av KMU:s förslag hade uppkommit genom de nya löne- och pensionsförfattningar för statliga m. fl. befattningshavare, som utfärdats år 1947 och till vilka motsvarande författningar för kyrkomusikerna borde anpassas.

Med hänsyn till nämnda omständigheter uppdrogs — med stöd av bemyndigande av Kungl. Maj:t — den 19 mars 1948 åt 1941 års lärarlönesakkunniga att verkställa översyn av KMU:s förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna och därvid överarbeta de framlagda författningsförslagen med särskild hänsyn till den år 1947 genomförda lönerregleringen för statliga m. fl. befattningshavare.

Lärarlönesakkunniga (f. d. undervisningsrådet D. E. Andersson, ordförande, byråchefen K. A. V. Arvidsson, undervisningsrådet K. G. E. Källquist, generaldirektören A. E. V. Swartling och jägmästaren K. G. L. H. Tamm) ha den 1 mars 1949 avgivit ett betänkande med förslag till kyrkomusikerstadga samt till grundläggande avlöningsbestämmelser för kyrkomusiker (lönegradsplaceringar och kantorstillägg m. m.).

Lärarlönesakkunniga komma senare att avgiva förslag till avlöningsreglemente för kyrkomusiker m. m.

Över lärarlönesakkunnigas förslag ha efter remiss utlåtanden avgivits av kammarkollegium, statskontoret, statens lönenämnd, domkapitlen i Uppsala, Lund, Göteborg, Härnösand och Stockholm, musikaliska akademiens styrelse samt skolöverstyrelsen. Yttranden ha dessutom inkommit från Sveriges allmänna organist- och kantorsförening samt Svenska musikerförbundet.

Föredraganden. *Föredraganden, statsrådet Quensel*, uttalar en förhoppning om att kyrkomusikerreformen skall kunna träda i kraft den 1 juli 1950 samt anför rörande behandlingen av reformförslaget följande.

»Innan den nya organisationen kan träda i kraft, måste för riksdagens godkännande framläggas dels mera konkreta förslag i fråga om grunderna för den nya organisationen, dels ock detaljförslag i fråga om lönereglering för befattningshavarna inom organisationen. Dessa förslag kunna framläggas samtidigt och i samband med förslag om reformens ikraftträdande. Det kan emellertid också övervägas att här förfara på samma sätt som skett i fråga om löneregleringen för övningslärare, så att först framlägges förslag till principbeslut angående organisationen och löneregleringen, under det att detaljförslagen föreläggas riksdagen vid ett senare tillfälle. Ett ställningstagande snarast från statsmakternas sida till de nya grunderna för kyrkomusikerorganisationen har — på sätt närmare framgår av vad jag kommer att anföra i det följande i denna proposition i fråga om upphävande i vissa fall av vakanssättningsbestämmelsen — stor betydelse för frågan om möjligheten att genomföra ett dylikt upphävande och därigenom mildra de svårigheter, som uppstått genom nämnda bestämmelse. Med hänsyn härtill och till den sammankoppling av övningslärar- och kyrkomusikerfrågorna, som blir en följd av såväl KMU:s som lärarlönesakkunnigas förslag och som genomgående tillstyrkts av remissmyndigheterna, synas mig övervägande skäl tala för det sistnämnda förfaringssättet. Jag föreslår därför, att för 1949 års riksdag framläggas förslag i fråga om nya grunder för kyrkomusikerorganisationen och principerna för en lönereglering för kyrkomusikerna.

Lärarlönesakkunniga — som på mitt uppdrag verkställa överarbetning av KMU:s förslag i kyrkomusikerfrågan — ha i sitt betänkande den 1 mars 1949 avgivit förslag till nya organisationsbestämmelser (kyrkomusikerstadga) samt till de grundläggande avlöningsbestämmelserna, d. v. s. förslag i de delar av frågekomplexet, som nu böra föreläggas riksdagen. I flertalet utlåtanden över betänkandet har med tillfredsställelse noterats, att lärarlönesakkunnigas förslag utmärker sig för större enkelhet och stringens i fråga om utformningen av bestämmelserna än KMU:s förslag. Invändningar mot förslaget ha framförts på vissa punkter, men i det stora hela har det föreliggande förslaget ansetts kunna läggas till grund för en proposition till riksdagen. Jag delar denna uppfattning och utgår därför i det följande från det av lärarlönesakkunniga framlagda förslaget.

Lärarlönesakkunniga ha icke ansett sig böra ingå på pensions- och finansieringsfrågorna. Beträffande de förstnämnda ha de sakkunniga anfört, att en översyn av pensionsfrågorna enligt deras mening borde verkställas av särskilda utredningsmän med mera direkt sakkunskap i pensionsfrågor. Detta synes vara lämpligt och jag torde i annat sammanhang få anmäla frågan om tillkallande av dylika utredningsmän. Beträffande finansierings-

frågorna ha de sakkunniga uttalat, att en gemensam översyn syntes böra ske av finansieringssystemen för prästerskapet och för kyrkomusikerna, eftersom en omläggning av avlöningssystemet jämväl för prästerskapet nu är aktuell. Enligt 2 § i 1947 års lag om kyrkomusiker gäller, att avlöningskostnaderna för kyrkomusikerna skola bestridas i nära överensstämmelse med vad som gäller för församlingsprästerskapet. Då den av lärarlönesakkunniga förordade gemensamma översynen av finansieringssystemen synes böra ske, innan ställning togs till de föreliggande finansieringsfrågorna, är jag icke beredd att nu vidare ingå på dessa frågor.»

II. Huvudgrunderna för den nya kyrkomusikerorganisationen.

Enligt lagen om kyrkomusiker gäller, bland annat, att kyrkomusiker skall åtnjuta avlöning i enlighet med vad Kungl. Maj:t efter av riksdagen godkända grunder bestämmer. Om kyrkomusikers anställande och kyrkomusikernas verksamhet gäller i övrigt vad Kungl. Maj:t förordnar. Enligt lärarlönesakkunnigas förslag skola samtliga bestämmelser om organisationen samt om befattningshavarnas tjänstäligganden, tillsättning m. m. sammanföras i en gemensam författning, *kyrkomusikerstadgan*. Denna skall utfärdas av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till det avgörande inflytande, de grundläggande organisationsprinciperna måste erhålla vid löneavvägningen, har föredraganden ansett att de böra underställas riksdagen. I propositionen anmälas sålunda de grundprinciper, som ansetts vara av sådan vikt, att de i detta sammanhang böra underställas riksdagen.

Lärarlönesakkunnigas förslag till kyrkomusikerstadga har såsom *bilaga* fogats till det propositionen bilagda statsrådsprotokollet, vartill utskottet får hänvisa.

Enligt *föredragandens* mening ha 1941 års lärarlönesakkunniga i väsentliga stycken lyckats åstadkomma en såväl sakligt som formellt tillfredsställande lösning av de mycket svåra organisationsproblem, som den nya kyrkomusikerorganisationen inrymmer, varför han vore beredd att i huvudsak tillstyrka de sakkunnigas förslag till nya grunder för nämnda organisation.

De olika spörsmålen behandlas i det följande i den ordning, i vilken de upptagits i propositionen.

Distriktsindelning.

Enligt 1 § lagen om kyrkomusiker skall för kyrkomusikens uppehållande finnas anställd kyrkomusiker för varje territoriell församling.

Enligt såväl *KMU:s* som *lärarlönesakkunnigas* förslag skola för kyrkomusikerverksamheten inom de territoriella församlingarna i riket enligt den

nämnda lagen rikets stift vara indelade i kyrkomusikerdistrikt. Huvudregeln för denna indelning skall — likaledes enligt båda sakkunnigförslagen — vara, att varje territoriell församling skall bilda ett kyrkomusikerdistrikt, såvida ej Kungl. Maj:t av särskilda skäl föreskriver, att församling skall uppdelas på skilda distrikt eller helt eller delvis förenas med annan församling eller del därav till ett distrikt.

Kammarkollegiet har i sitt yttrande uttalat, att kyrkomusikerdistriktet ej i stadgan borde framställas såsom beslutande eller såsom bärare av skyldigheter, lika litet som man borde tala om medlem av kyrkomusikerdistriktet. Dylika stadganden borde i stället hänföras till församlingen.

Föredraganden anser att den av kollegiet väckta speciella frågan torde böra närmare övervägas i samband med detaljförslagens utarbetande. Den borde emellertid icke hindra ett godkännande redan nu i princip av det enligt föredragandens mening välmotiverade förslaget om en allmän indelning av riket i kyrkomusikerdistrikt och om dessa distrikt såsom territoriella och organisatoriska grundenheter i den blivande kyrkomusikerorganisationen.

I *motionerna I: 316* och *II: 401* framhålles beträffande stadgandet om att Kungl. Maj:t skulle träffa avgörande om uppdelning av församling på skilda distrikt eller förening av olika församlingar till ett distrikt att det borde tagas under övervägande, huruvida icke detta i väsentlig utsträckning organisatoriska bedömande kan anförtros åt domkapitlen i stället för Kungl. Maj:t, då den lokala sakkunskap som finns samlad i domkapitlen torde utgöra en betryggande garanti för en ändamålsenlig bedömning av delnings- och sammanslagningsärendena.

T j ä n s t e t y p e r . T j ä n s t e b e n ä m n i n g a r . A n s t ä l l - n i n g s f o r m e r .

Lärarlönesakkunniga föreslå såsom huvudregel, att i varje kyrkomusikerdistrikt skall finnas en organisttjänst eller en kantorstjänst. Med organisttjänst förstå de sakkunniga en självständig kyrkomusikalisk tjänst, med vilken dock må kunna förbindas skyldighet till fyllnadstjänstgöring såsom musiklärare vid vissa läroanstalter. Kantorstjänst angives bestå av en kyrkomusikalisk tjänst och en folk- eller småskollärartjänst. I varje kyrkomusikerdistrikt, som omfattar stiftsstats domkyrkoförsamling, skall finnas en organisttjänst, med vilken särskilda åligganden äro förbundna. Sådan organisttjänst benämnes domkyrkoorganisttjänst.

Från den angivna huvudregeln måste enligt de sakkunnigas mening göras ett undantag. Härom anföra dessa bl. a. följande.

De sakkunniga ha kommit till den bestämda uppfattningen, att det finnes och kommer att finnas ett betydande antal kyrkomusikerdistrikt,

där de kyrkomusikaliska tjänsteuppgifterna äro av så ringa omfattning, att det icke kan bliva fråga om inrättande av organisttjänst, och där av skolorganisatoriska skäl kantorstjänst ej lämpligen kan inrättas eller bibehållas. För sådana fall måste finnas möjlighet att anställa annan kyrkomusiker, som dock icke blir biträdande kyrkomusiker. Hans arbetsuppgifter komma i huvudsak att bestå av orgelspelning vid gudstjänster och förrättningar. Det torde emellertid åtminstone, tills vidare, icke bli möjligt, att i dylika fall erhålla kyrkomusiker med eljest föreskriven kompetens. Svårigheter ha dock mött, då det gällt att finna en lämplig benämning på detta slag av kyrkomusiker. De sakkunniga ha prövat många förslag till benämning och ha stannat för att föreslå benämningen orgelspelare. Ordet kan förefalla språkligt mindre tillfredsställande. Det är dock en beteckning, som i allt väsentligt anger befattningshavarens arbetsuppgifter. Särskilda tjänster böra enligt de sakkunnigas mening ej inrättas i dylika fall.

Vid sidan av de ordinarie tjänstetyperna, organist och kantor, skall enligt lärarlönesakkunnigas förslag i vissa fall få inrättas tjänst såsom biträdande kyrkomusiker.

Beträffande de olika typerna av tjänster må slutligen nämnas, att i förslaget till kyrkomusikerstadga utsäges, att kyrkomusikerdistrikt äger att för särskilda kyrkomusikaliska uppgifter anställa annan kyrkomusiker än de förut nämnda. Sådan kyrkomusiker benämnes församlingsmusiker, och det fastslås uttryckligen, att kyrkomusikerstadgan ej äger tillämpning å sådan musiker.

Beträffande frågan, vilkendera av de två huvudtyperna av kyrkomusiker-tjänster som skall förekomma i ett kyrkomusikerdistrikt, ha båda sakkunnigutredningarna utgått från, att organisttjänst, d. v. s. självständig kyrkomusikertjänst, i allmänhet bör förekomma endast i de större distrikten, under det att kantorstjänst bör vara det regelmässiga i de mindre distrikten. Lärarlönesakkunniga ha formulerat den generella regeln om denna gränsdragning sålunda:

Annan organisttjänst än domkyrkoorganisttjänst får, därest ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver, inrättas endast i kyrkomusikerdistrikt med högre invånarantal än 5 000, såvitt distriktet består av stad eller del därav, och 7 000, såvitt gäller annat distrikt.

Kantorstjänst får, därest ej Kungl. Maj:t annorlunda föreskriver, inrättas endast i kyrkomusikerdistrikt med högst det invånarantal, som i föregående stycke sägs.

Enligt lärarlönesakkunnigas förslag skall domkyrkoorganisttjänst och kantorstjänst alltid vara ordinarie. Annan organisttjänst än domkyrkoorganisttjänst skall vara ordinarie eller extra ordinarie. För biträdande kyrkomusiker skall gälla, att han innehar antingen extra ordinarie tjänst eller arvodesbefattning, under det att orgelspelare — som ju icke skall inneha någon tjänst i vanlig bemärkelse — alltid skall avlönas med arvode. För att ordinarie organisttjänst skall få inrättas skall fordras, att tjänstgörings-

skyldigheten motsvarar minst 30 veckotimmar. Uppgår tjänstgöringen till ett mindre antal timmar per vecka, må extra ordinarie tjänst inrättas, under förutsättning att tjänstgöringsskyldigheten dock minst motsvarar 15 veckotimmar. Anställningsformen för biträdande kyrkomusiker — vilken tjänst endast skall få inrättas efter Kungl. Maj:ts medgivande — föreslås bliva bestämd av Kungl. Maj:t i samband med att medgivandet lämnas.

I *remissyttrandena* ha vissa uttalanden gjorts beträffande tjänstetyperna. *Musikaliska akademiens styrelse* har beträffande anställningsformen orgelspelare uttalat, att, därest befattningar av så inferiort slag icke nu kunde undvikas, det uttryckligen borde framhållas, att det rörde sig om ett provisorium, en nödfallsutväg. *Statens lönenämnd* har förordat en lämpligare beteckning för orgelspelarna. *Domkapitlet i Lund* säger sig omöjlig kunna godtaga de sakkunnigas förslag om fixerat invånarantal i kyrkomusikerdistrikt att tjäna till ledning vid inrättandet av självständig kyrkomusikertjänst och om införande av den nya tjänstetypen orgelspelare. *Domkapitlet i Göteborg* har ansett förslagen välmotiverade men framställt den erinran, att de för gränsdragningen mellan organist- och kantorstjänst föreslagna invånarantalen 5 000 resp. 7 000 vore för höga. Det borde enligt domkapitlets mening fastställas till 3 000 resp. 4 000.

De av lärarlönesakkunniga föreslagna benämningarna å tjänster ha tillstyrkts av flertalet remissmyndigheter.

Föredraganden anser lärarlönesakkunnigas förslag i fråga om tjänstbenämningarna förtjänstfullt ur synpunkten av språklig enkelhet samt anför vidare.

Benämningarna organist och kantor synas mig fullt tillfredsställande ur såväl saklig som formell synpunkt. Detsamma gäller enligt min mening benämningen biträdande kyrkomusiker. Statens lönenämnd har förordat en lämpligare beteckning för orgelspelare. Det framgår av lärarlönesakkunnigas betänkande, att de sakkunniga själva ej skulle ha haft något att erinra, därest en lämpligare beteckning kunnat föreslås. Då förslag till någon annan och bättre benämning icke framkommit under remissbehandlingen, är jag på de av de sakkunniga anförda skälen beredd förorda de sakkunnigas förslag även i denna del.

Musikaliska akademiens styrelse har uttalat, att om begreppet orgelspelare icke kunde undvikas, det uttryckligen borde framhållas, att det rörde sig om ett provisorium, en nödfallsutväg. Enligt min mening framgår det klart av såväl stadgeförslaget som de sakkunnigas motivering, att orgelspelare är en undantagsform, en »nödfallsutväg», som måste anlitas, när det icke går att i kyrkomusikerdistrikt inrätta tjänst av någon av huvudtyperna. Däremot torde orgelspelarna icke kunna betraktas såsom ett provisorium. Såvitt nu kan bedömas, måste nämligen vissa församlingar åtnöjas med orgelspelare ända till dess en genomgripande församlingsreform kommer till stånd med slopande av de minsta församlingarna, i vilka nu icke finnes ens en folk- eller småskola.

I *motionerna I: 315* och *II: 402* hemställa motionärerna, att kyrkomusiker med kantorsutbildning medgives förena sin kyrkomusikertjänst med annan yrkesutövning än lärarens och därvid erhåller möjlighet att enligt samma grunder som föreslagits skola gälla för organist inneha statlig eller kommunal tjänst. Motionärerna uttala att möjlighet härigenom kan beredas församlingar, som enligt propositionen närmast borde anställa s. k. orgelspelare, att utan särskild ekonomisk belastning anställa kyrkomusiker med kantorsutbildning.

I nämnda motioner anföres vidare, att i församlingar, där orgelspelare finnes, kyrkomusiken ej torde komma att hållas på ett plan, som den gudstjänstfirande menigheten skäligen kunde fordra. I dylika fall torde möjlighet finnas att sammanföra flera församlingar till ett distrikt med extra organist som kyrkomusiker. Motionärerna hemställa därför i denna del, att föreskrifterna om orgelspelare utgå ur förslaget.

Rörande frågan om grunderna för val av tjänstetyp framhålles i samma motioner, att utvecklingen torde gå i den riktningen, att församlingarna böra beredas förmånen av självständiga kyrkomusikertjänster och förhållandena på detta område sålunda jämsställas för stad och landsbygd. Motionärerna kunde icke för landsbygdens vidkommande acceptera ett åsidosättande av dess intressen i denna angelägenhet. Ett fixerande i lagstiftningen av visst invånarantal för att möjliggöra skapandet av organisttjänster skulle förhindra en önskad utveckling inom detta område. Det skulle också sätta i fara indragning av redan förefintliga sådana självständiga tjänster. Det borde i stället ankomma på utredningen i varje särskilt fall, vilken tjänstetyp som skall komma till användning. I *motionerna* hemställas på denna grund om sådan ändring i det i propositionen upptagna förslaget att tjänstetypen i de olika kyrkomusikerdistrikten fastställas av Kungl. Maj:t och att invånarantalet i distrikten ej anges att därvid tjäna till ledning.

Även i *motionerna I: 316* och *II: 401* upptages frågan om val av tjänstetyp. Motionärerna förorda en sänkning av det för inrättande av »organistdistrikt» erforderliga invånarantalet till 3 000 för stadsdistrikt och 4 000 för annat distrikt. I *motionerna* uttalas i detta sammanhang bl. a. följande.

Även om invånarantalet i stort måste begagnas som mätare för behovet av kyrkomusiker måste det dock beaktas, att en lång rad andra faktorer påverka denna bedömning — här må endast nämnas skiljaktigheterna i kyrklig och allmänskulturell livaktighet olika församlingar emellan. För närvarande finnas många exempel på mindre församlingar, där intresset för de kyrkomusikaliska frågorna varit så stort, att man på eget initiativ löst frågan om självständig befattnings inrättande. Lagbestämmelserna böra icke ges en sådan utformning att de kunna komma att hindra en utveckling av detta slag.

Fastställandet av distriktsindelning, tjänstetyper
och anställningsformer.

Om fastställandet av distriktsindelning, tjänstetyper och anställningsformer anföras *lärarlönesakkunniga* bl. a. följande.

Enligt KMU:s förslag i förevarande frågor skall för varje stift domkapitlet upprätta förslag rörande pastoratens indelning i kyrkomusikerdistrikt och rörande tjänster, som böra inrättas i dessa distrikt. Härefter skall Kungl. Maj:t fastställa distriktsindelningen, tjänstetypen i varje distrikt samt anställningsformerna.

Enligt KMU:s förslag skall med vissa undantag varje församling utgöra ett kyrkomusikerdistrikt, i vilket skall finnas en kyrkomusiker. Beträffande dessa fall, som komma att utgöra det övervägande antalet, föreligga enligt de sakkunnigas mening ej tillräckliga skäl för att frågan om distriktsindelning och tjänstetyp skall avgöras av Kungl. Maj:t. De sakkunniga föreslå därför såsom huvudregel, att domkapitlet skall fastställa distriktsindelningen utom i de fall, då församling bör uppdelas på skilda distrikt eller helt eller delvis förenas med annan församling eller del därav till ett distrikt. I konsekvens härmed föreslå de sakkunniga, att domkapitlet jämväl — utom i vissa särskilt angivna undantagsfall — skall fastställa tjänstetyp och i samband därmed anställningsform.

Såsom av ovan lämnade redogörelser för innehållet i motionerna framgått har beträffande fastställande av tjänstetyper i *motionerna I: 315* och *II: 402* yrkats att Kungl. Maj:t och icke domkapitlet i samtliga fall skulle fälla avgörandet. Å andra sidan har i *motionerna I: 316* och *II: 401* framhållits att beslutanderätten beträffande distriktsindelningen torde kunna överföras från Kungl. Maj:t till domkapitlet.

T i l l s y n.

Enligt lärarlönesakkunnigas förslag skall det allmänna inseendet över den kyrkomusikaliska verksamheten i stiftet utövas av domkapitlet, medan den närmare tillsynen över denna verksamhet inom varje församling skall tillkomma kyrkorådet och kyrkoherden. Förslaget innebär avvikelser från KMU, i det lärarlönesakkunniga icke föreslå någon särskild styrelse i kyrkomusikerdistrikten, vilket KMU föreslog (kyrkomusikerstyrelse).

T j ä n s t å l i g g a n d e n.

Bland tjänståliggandena äro de kyrkomusikaliska obligatoriska för alla kyrkomusiker. Med kyrkomusikaliska tjänståligganden förstås i huvudsak skyldighet att vid gudstjänster och förrättningar leda församlingssången och utföra musik på orgel samt att främja intresset för kyrkosången inom distriktet, bland annat genom att öva och leda kyrkokör. I förslaget till kyrkomusikerstadga ha intagits relativt omfattande bestämmelser om vad

som inbegripes under dylika åligganden. De kyrkomusikaliska åliggandena äro desamma för organist och kantor. För orgelspelare föreslås den särregeln, att han skall ha skyldighet att öva och leda kyrkokör samt undervisa konfirmander i psalmsång endast i den mån det med hänsyn till befattningshavarens kompetens så bestämmes. De åligganden, som skola åvila biträdande kyrkomusiker, angivas icke i kyrkomusikerstadgan. De skola framgå av den för varje sådan tjänst gällande instruktionen.

Kyrkomusikerna skola emellertid åläggas även vissa andra arbetsuppgifter än de rent kyrkomusikaliska. I kantorstjänst ingår alltid lärartjänstgöring; domkyrkoorganist skall ha vissa särskilda arbetsuppgifter såsom musiksakkunnig i domkapitlet. Dessa åligganden äro naturliga med hänsyn till tjänstetypen. Mindre naturliga ur angivna synpunkt äro förslagen till övriga tjänståligganden för organister: fyllnadstjänstgöring i läroanstalt och fri musikundervisning. Förslaget om att organist skall kunna åläggas fyllnadstjänstgöring såsom musiklärare i läroanstalt innebär den sammankoppling med övningslärarfrågan, som omförmälts i det föregående.

Förslaget om att kyrkomusiker skall vara skyldig att även meddela fri musikundervisning och att denna skyldighet, som skall vara bestämd till visst antal timmar per vecka, skall inräknas i tjänståliggandena på samma sätt som t. ex. de kyrkliga åliggandena och därigenom bliva av betydelse för frågan om möjligheten att inrätta ordinarie eller extra ordinarie tjänst och för beräkningen av lönen å tjänsten, härrör från *KMU*. Enligt *KMU*:s förslag skulle skyldigheten åvila både organist och kantor men uppgå till 5 veckotimmar för organist och 2 veckotimmar för kantor. I anledning av detta *KMU*:s förslag ha *lärarlönesakkunniga* i sitt betänkande anfört i huvudsak följande.

De sakkunniga ha vid föregående uttalanden i kyrkomusikerfrågan framhållit sin tveksamhet inför detta förslag. Tveksamheten har särskilt gällt förslaget, att denna undervisning skall ha en generellt fastställd betydelse vid avvägning av avlöning och pension. De sakkunniga hysa visserligen alltjämt vissa betänkligheter mot förslaget i denna del men ha dock ansett sig böra utgå från att skyldighet att meddela fri musikundervisning skall åligga varje organist. Som motivering för den nu intagna ståndpunkten må följande anföras. Sedan de sakkunniga yttrade sig rörande detta spörsmål, har behandlingen av frågan om ordnandet av kyrkomusikertjänsterna fortskridit så långt, att det numera icke synes möjligt att utesluta den fria musikundervisningen från organisternas tjänståligganden, då därigenom en av förutsättningarna för att ett betydande antal organisttjänster skall kunna inrättas bortfölla.

De sakkunniga föreslå vissa reglerande bestämmelser rörande nämnda undervisning. Däremot ha de sakkunniga funnit så starka skäl tala mot att undervisningsskyldighet åläggas kantor, att de sakkunniga icke upptagit bestämmelse därom i sitt stadgeförslag. Borttagandet av nämnda skyldighet för kantor medför inga svårigheter i fråga om inrättandet av kantors-

tjänster. Möjligheterna härför bli i stället större. De sakkunnigas ståndpunktstagande dikteras dock främst av hänsyn till skolans intressen.

Mot lärarlönesakkunnigas förslag i fråga om tjänståliggandena ha i *remissutlåtandena* erinringar framförts endast i vad gäller skyldigheten att meddela fri musikundervisning. Sålunda har *kammarkollegium* uttalat, att lärarlönesakkunnigas motivering för detta förslag gäve tjänsteorganisationen en bismak av självändamål. Att fota den fria musikundervisningen på en sådan motivering måste enligt kollegiets mening väcka betänkligheter. Kollegiet ansåge en förutsättningslös omprövning av behovet och lämpligheten av en fri musikundervisning genom organisterna i hög grad påkallad.

Statskontoret har anfört liknande synpunkter.

Föredraganden har i denna fråga uttalat bl. a. följande.

»Förslaget om att organist skall vara skyldig meddela fri musikundervisning samt att denna skyldighet skall inräknas i tjänståliggandena och härigenom få betydelse för avgörandet av frågan om inrättande av nya pensionsgrundande tjänster har blivit föremål för erinringar i vissa yttranden. Jag kan delvis förstå de därvid framförda synpunkterna. När jag trots detta tillstyrker de sakkunnigas förslag, beror det bland annat på följande omständigheter. Det framstår för mig såsom ur alla synpunkter skäligt, att självständiga kyrkomusikertjänster kunna tillskapas i församlingar av den storlek, varom här blir fråga. Det synes mig orimligt att förvänta, att kompetenta sökande — med den mycket höga kompetens som kräves för de självständiga tjänsterna — skola i längden finnas att tillgå, därest det övervägande flertalet dylika tjänster aldrig skall bli annat än extra tjänster. — Rörande den fria musikundervisningen får jag framhålla följande. Lärarlönesakkunniga ha särskilt beaktat skolans synpunkter, då de icke velat ålägga kantorerna även denna skyldighet. Jag anser mig icke kunna frångå denna motivering berättigande, åtminstone för närvarande, innan erfarenhet vunnits rörande resultatet av den fria musikundervisningen och den med denna skyldighet faktiskt förenade arbetsbördan.»

I *motionerna I: 315* och *II: 402* påpekas, att i det av lärarlönesakkunniga utarbetade förslaget till kyrkomusikerstadga föreskrives att för kantor skall bestämmas endast en söckendag varje vecka och för extra ordinarie organist och organist med fyllnadstjänstgöring högst två söckendagar per vecka, till vilka sådana förrättningar som dop, vigslar och jordfästningar företrädesvis skola förläggas. En sådan sammanträngning av dylika förrättningar till en bestämd dag kan enligt motionärernas mening dels åstadkomma svårigheter för de församlingsbor som beröras därav, dels komma att förtaga den högtidsstämning som man gärna vill ge åt sådana tillfällen. Dessa bestämmelser borde därför utgå ur kyrkomusikerstadgan.

Även frågan om den fria musikundervisningen beröres i nämnda motioner.

Motionärerna erinra om att det enligt KMU:s förslag skulle åligga jämväl kantor att meddela dylik undervisning två timmar i veckan. Enligt propositionen skulle sådan undervisningsskyldighet ej åligga kantor. En betydande del av landsbygden skulle därigenom berövas denna förmån, som alltså skulle förbehållas städerna och andra större kyrkomusikerdistrikt. Motionärerna hemställa om sådan ändring i den i propositionen framlagda stadgan att KMU:s förslag i detta hänseende genomföres. — Samma spørsmål upptages även i *motionerna I: 316* och *II: 401*, vari uttalas att möjligheter borde stå öppna för församlingen att efter folkskoleinspektörs medgivande ålägga kantor skyldighet att bedriva fri musikundervisning i den utsträckning KMU föreslagit.

Fastställande av tjänsteuppgifternas omfattning.

För bedömning av om en organisttjänst skall kunna inrättas såsom ordinarie eller extra ordinarie, för beräkning av det antal veckotimmar fyllnadstjänstgöring, som skall kunna uttagas av en organist, och för beräkning av lönen vid alla kyrkomusikertjänster, måste möjlighet finnas att i timtal uppskatta omfattningen av de kyrkomusikaliska tjänståliggandena.

KMU har angivit det antal veckotimmar, vartill arbetsuppgifterna i skilda fall skola uppskattas, i sex tabeller. Tabellerna angiva de exakta timtals-siffrorna.

Lärlönesakkunnigas förslag till bestämmelser angående denna s. k. timberäkning äro formellt helt olika KMU:s förslag. Bestämmelserna innefattas i 23 § av de sakkunnigas förslag till kyrkomusikerstadga, till vilken torde få hänvisas.

Beträffande dessa bestämmelser ha lärlönesakkunniga anfört bl. a. följande.

De sakkunniga ha funnit det vara synnerligen vanskligt att bedöma, i vad mån giltighet kan tilläggas de beräkningsgrunder, varpå KMU byggt sitt förslag. På grund av arten av de kyrkomusikaliska uppgifterna torde det över huvud taget knappast vara möjligt att angiva den effektiva tjänstgöringstiden i exakt bestämda timtal. — Efter olika överbåganden ha de sakkunniga kommit till den uppfattningen, att det är möjligt att med tillämpning av de föreslagna beräkningsgrunderna åstadkomma en generell uppskattning av tjänståliggandena och att en i huvudsak därpå grundad avvägning av befattningshavarnas löneställning lämnar ett resultat, som även ur skälighetssynpunkt kan anses godtagbart. Vid utformningen av stadgebestämmelserna har följande princip vunnit tillämpning. I en tabell (23 § 2 mom.) angivas vissa tal såsom normerande för beräkning av veckotimtal i normalfallen. Med stöd av den särskilda sakkunskap på detta område, som stått till de sakkunnigas förfogande, ha därefter angivits de särskilda förhållanden, som i kyrkomusikerdistrikt av olika storlek och olika allmän eller kyrklig struktur mera påtagligt kunna anses inverka på

tjänsteuppgifternas omfattning. Hur dessa särskilda förhållanden skola inverka på veckotimalens beräknande har också direkt angivits (23 § 3 mom.).

Då det emellertid dessutom finnas andra omständigheter av mera obestämbar art, som kunna inverka på arbetsuppgifternas omfattning, ha de sakkunniga ansett erforderligt att lämna domkapitlet möjlighet att göra en slutlig avvägning med hänsyn till dylika andra omständigheter.

I sitt remissutlåtande har *statens lönenämnd* anfört bl. a. följande.

Lönenämnden vill ifrågasätta, huruvida de i 23 § 3 mom. intagna föreskrifterna äro erforderliga. Det torde böra övervägas, huruvida icke åt domkapitlet kunde överlåtas att i anslutning till de i tabellen intagna uppgifterna rörande tjänstgöringens omfattning i särskilda fall med tillämpning av därom utfärdade anvisningar vidtaga de ändringar i tjänstgöringstidens beräkning, som kunna anses påkallade.

Föredraganden har beträffande timberäkningen anfört följande.

Beträffande de av lärlönesakkunniga föreslagna grunderna för fastställandet av tjänsteuppgifternas omfattning har jag kommit till den uppfattningen, att de sakkunnigas förslag är skäligt och väl avvägt i betraktande av svårigheterna att i denna fråga åstadkomma en rättvis avvägning. Metoden att bygga grundsiffran på ett normalfall, låta vissa konstaterbara avvikelser från normalfallet inverka på visst i bestämmelserna fastställt sätt samt till sist lämna domkapitlet möjlighet till avvägning inom en begränsad marginal med hänsyn till omständigheter, som fritt bedömas av domkapitlet, synes mig tillfredsställande. Den fria bedömningsrätt för domkapitlet, som *statens lönenämnd* ifrågasatt, kan jag dock ej tillstyrka.

Behörighetsvillkor.

Bland behörighetsvillkoren skola här endast beröras fordringarna på avlagda examina. *Lärlönesakkunniga* ha föreslagit, att sökande till ordinarie eller extra ordinarie organisttjänst skall ha avlagt högre organistexamen, högre kantorsexamen och musiklärarexamen, samt att extra organist och sökande till kantorstjänst skall ha avlagt lägst organist- och kantorsexamen. Med undantag för särbestämmelsen för extra organist överensstämna dessa förslag med *KMU:s* förslag för motsvarande tjänster. Enligt lärlönesakkunnigas förslag skola kompetensfordringarna för sökande till tjänst såsom biträdande kyrkomusiker bestämmas av Kungl. Maj:t vid medgivandet till tjänstens inrättande. För sökande till uppdrag såsom orgelspelare föreslås icke något krav på avlagda examina. Det föreslås endast, att sökande skall förete intyg om nöjaktig färdighet i spelning av koraler, koralpreludier och musiken till svenska mässan jämte nöjaktig kännedom om den svenska kyrkans gudstjänstordning. Sådant intyg bör enligt förslaget vara utfärdat av organist eller kantor.

H u v u d m a n n a s k a p.

Enligt *KMU:s* förslag skulle kyrkomusikerdistriktet vara huvudman för såväl organisten som kantorn.

Lärlönesakkunniga ha föreslagit, att kyrkomusikerdistriktet skall vara huvudman för organist och skoldistriktet huvudman för kantor.

III. Kyrkomusikernas löneställning.

Lärlönesakkunniga. Enligt lärlönesakkunnigas förslag skola organisterna alltid vara lönegradsplacerade i egenskap av ordinarie, extra ordinarie eller extra; biträdande kyrkomusiker skola vara lönegradsplacerade i egenskap av extra ordinarie eller extra eller ock arvodesavlönade; kantorerna skola dels åtnjuta sin avlöning såsom ordinarie folk- eller småskollärare och dels uppbära arvode per veckotimme (kantorstillägg) för den kyrkomusikaliska tjänstgöringen; orgelspelarna skola endast åtnjuta arvoden, avvägda efter samma grunder som kantorstilläggen.

O r g a n i s t e r.

Lärlönesakkunniga föreslå följande löneställning för organisterna:

	Lönegrad
Domkyrkoorganist	Ca 26
Annan ordinarie organist	Ca 24
Extra ordinarie organist	Ce 24
Extra organist	
med högre organistexamen, högre kantorsexamen och musiklärarexamen	Cg 21
med minst en av nämnda examina	Cg 20
med organist- och kantorsexamen	Cg 16

Till stöd för dessa förslag anföra de sakkunniga bl. a. följande.

De sakkunniga ha tidigare uttalat, att de ansåge, att organist borde erhålla en något högre lönegradsplacering än musiklärare. Detta vore motiverat med hänsyn dels till de högre kompetenskrav, som uppställts för innehavare av organisttjänst, dels till att de kyrkomusikaliska åliggandena till väsentligt del måste fullgöras å sön- och helgdagar eller eljest å tid, som ofta faller utanför den för flertalet andra befattningshavare fastställda dagliga arbetstiden. Om hänsyn kunde tagas enbart till nu nämnda omständigheter, skulle enligt de sakkunnigas mening skäl kunna anses föreligga för en jämförelsevis hög lönegradsplacering. Vid ställningstagandet till

denna fråga ha de sakkunniga dock icke kunnat bortse från tjänsteuppgifternas omfattning. De sakkunniga ha framhållit svårigheten att exakt ange den effektiva tjänstgöringstiden för kyrkomusiker samt att det i varje fall kan ifrågasättas, om icke vid beräkandet av tjänstgöringens omfattning timtalen blivit något för höga.

De sakkunniga anse sig icke kunna förorda högre placering för ordinarie organist än i lönegrad 24, eller en lönegrad högre än ordinarie musiklärare vid högre allmänt läroverk (Ca 23) och tre lönegrader över normallönegraden för musiklärare (Ca 21).

Extra ordinarie organister torde vanligen ej få full tjänstgöring motsvarande 30 veckotimmar. Enligt KMU:s förslag skulle lönen för dem reduceras med tre procent för varje veckotimme, som tjänstgöringen understiger 30 veckotimmar. Då de sakkunniga för övningslärarna förordat, att motsvarande reduktion skulle ske med $\frac{1}{30}$ ($3\frac{1}{3}\%$), torde detsamma också böra gälla för extra ordinarie organister.

De extra ordinarie organisttjänsterna torde bli sluttjänster i långt större utsträckning än de extra ordinarie tjänsterna för övningslärare. Dessa ha placerats endast en lönegrad lägre än normallönegraden för ordinarie övningslärare, emedan de ha mindre utsikter att vinna ordinarie anställning än ämneslärare. Då detta förhållande torde bli än mera markerat för organister och man här ej kan tala om någon egentlig befordringsgång, förorda de sakkunniga, att extra ordinarie organister placeras i lönegrad med samma nummer som ordinarie organister eller i lönegrad Ce 24.

Domkyrkoorganisterna få en central ställning i musiklivet inom stiftens. Då rekryteringen till dessa betydelsefulla poster bör underlättas, förorda de sakkunniga, att samtliga domkyrkoorganister placeras i lönegrad Ca 26.

De sakkunniga förorda, att olika lönegrader fastställas för extra organist allt efter hans behörighet.

Biträdande kyrkomusiker.

För extra ordinarie biträdande kyrkomusikertjänst föreslå lärarlönesakkunniga följande löneställning, nämligen

lönegrad Ce 24, därest för innehav av tjänsten kräves högre organistexamen, högre kantorexamen och musiklärarexamen,

lönegrad Ce 22, därest för innehav av tjänsten kräves minst en av nämnda examina,

lönegrad Ce 18, därest för innehav av tjänsten kräves organist- och kantorexamen.

Till stöd för dessa förslag anföra de sakkunniga bl. a. följande.

Extra ordinarie biträdande kyrkomusiker bör kunna anförtros arbetsuppgifter, som väsentligen motsvara organists, t. ex. även fri musikundervisning och fyllnadstjänstgöring. I så fall bör med tjänsten förenas samma kompetenskrav som för organisttjänst och även lönen bör vara densamma. I andra fall, då arbetsuppgifterna äro mindre skiftande, böra lägre kompetenskrav uppställas och lönen samtidigt bli lägre.

Beträffande löneställningen för extra tjänst såsom biträdande kyrkomusiker ha de sakkunniga anfört och föreslagit följande.

Vikarie å extra ordinarie biträdande kyrkomusikertjänst bör kunna anställas som extra under liknande förutsättningar som vikarie å organisttjänst. Här bör dock lönegraden variera efter dels kompetenskraven för tjänsten, dels vikariens kompetens. De sakkunniga föreslå följande lönegrader.

Lönegrad

Extra biträdande kyrkomusiker å tjänst med kompetenskraven

högre organist- och högre kantorsexamen samt musiklärarexamen	Cg 21
minst en av nämnda examina	Cg 20
organist- och kantorsexamen	Cg 16

Den extra kyrkomusikern bör dock ej placeras i högre lönegrad än som även hans egen utbildning berättigar till. Har vikarie å tjänst med kompetenskravet högre organist- och högre kantorsexamen endast organist- och kantorsexamen skall han alltså placeras i lönegrad Cg 16. Har vikarie å sådan tjänst högre organist- och högre kantorsexamen samt musiklärarexamen skall han placeras i lönegrad Cg 20, således ej i lönegrad Cg 21.

Slutligen ha lärarylönessakkunniga föreslagit att, om Kungl. Maj:t bestämmer, att biträdande kyrkomusikertjänst endast skall vara förenad med arvode, Kungl. Maj:t även skall fastställa arvodets storlek.

K a n t o r e r.

I sitt betänkande föreslå lärarylönessakkunniga, att kantorstilläggen utformas efter samma grunder som timarvoden enligt kungörelsen den 5 september 1947 (nr 680) angående timarvoden till vissa lärare vid civila och militära skolor. Kantorstillägget föreslås fastställt till timarvode per veckotimme efter TC 20, d. v. s. $\frac{1}{80}$ av årslönen i 20 löneklassen. För vikarie å kantorstjänst, som förordnats att uppehålla både lärartjänsten och de kyrkomusikaliska åliggandena, föreslås kantorstillägg efter TC 18.

Till stöd för dessa förslag anföra de sakkunniga bl. a. följande.

Omfattningen av kantorernas tjänstgöring kommer att variera i olika distrikt allt efter folkmängd och kyrkliga förhållanden. Med hänsyn härtill förorda de sakkunniga i likhet med KMU, att tjänstgöringens omfattning fastställas att motsvara visst antal veckotimmar. I så fall bestämmas kantorstillägget enklast genom att fastställa arvodet till visst belopp för varje veckotimme. Tillägget ändras alltså automatiskt efter tjänstgöringens omfattning. Indelning av tjänsterna i lönegrupper behöver sålunda ej ifrågakomma.

Kantorstillägget kommer då att i sin utformning förete stora likheter med timarvodet till timlärare. Då timlärarnas arvoden numera variera i förhållande till ändringarna i pristalet, förorda de sakkunniga, att så bör vara fallet även beträffande kantorstillägget. Både KMU och de sakkunniga ha tidigare förordat, att kantorstillägget icke skulle vara dyrortsgraderat. Då kommunala tillägg ej skulle få utgå å tilläggen, och dessa förete stora

likheter med de timarvoden, som utgå för tjänstgöring utöver full tjänstgöring som lärare, vilja de sakkunniga numera förorda, att de dyrortsgraderas. I så fall bli kantorstilläggen helt utformade efter samma grunder som timarvodena för veckotimme enligt kungörelsen 1947: 680.

Av praktiska skäl föreslå de sakkunniga, att kantorstillägget för veckotimme bestämmes enligt samma grunder som timarvoden enligt nämnda kungörelse. Då för både organist och musiklärare 30 veckotimmar anses motsvara full tjänstgöring, bör som kantorstillägg utgå ett TC-arvode, d. v. s. $\frac{1}{30}$ av årslönen i den löneklass, som fastställes för tillägget.

Vid bestämmande av den löneklass, enligt vilken timarvodet skall beräknas, bör hänsyn tagas till den utbildning, som kräves för vinnande av behörighet till tjänsten och till de förhållanden, under vilka de kyrkomusikaliska arbetsuppgifterna skola utföras. Efter olika överväganden ha de sakkunniga funnit sig böra förorda timarvode för veckotimme enligt TC 20. Härvid förutsättes, att kantorstilläggets storlek blir oberoende av om befattningshavaren avlagt folkskollärarexamen eller småskollärarexamen.

Beloppen för det föreslagna kantorstillägget, inberäknat 12 % förhöjning, framgå av följande uppställning.

Antal vecko- timmar	Ortsgrupp				
	1	2	3	4	5
	kronor				
1	255	267	280	292	304
2	510	534	560	584	608
3	765	801	840	876	912
4	1 020	1 068	1 120	1 168	1 216
5	1 275	1 335	1 400	1 460	1 520
6	1 530	1 602	1 680	1 752	1 824
7	1 785	1 869	1 960	2 044	2 128
8	2 040	2 136	2 240	2 336	2 432
9	2 295	2 403	2 520	2 628	2 736
10	2 550	2 670	2 800	2 920	3 040
11	2 805	2 937	3 080	3 212	3 344
12	3 060	3 204	3 360	3 504	3 648
13	3 315	3 471	3 640	3 796	3 952

Orgelspelare.

Lärlönesakkunniga föreslå, att till orgelspelare skola utgå arvoden efter samma grunder som till kantorer. Det framhålls, att arvodena till orgelspelarna dock böra vara avsevärt lägre. Vidare böra de enligt de sakkunnigas mening differentieras så till vida, att den, som avlagt organist- och kantorsexamen, erhåller ett högre arvode. De sakkunniga föreslå arvode TC 16 för dem, som lägst avlagt organist- och kantorsexamen, och TC 10 för övriga.

Arvodet för en veckotimme enligt dessa grunder, inklusive 12 % förhöjning, framgår av följande uppställning.

Timarvode	Ortsgrupp				
	1	2	3	4	5
	kronor för veckotimme				
TC 10	166	173	181	189	197
TC 16	215	225	236	246	256

Remissutlåtandena. De sakkunnigas förslag till löneställning för kyrkomusikerna ha föranlett uttalanden i de flesta remissutlåtandena. Dessa uttalanden ha uppvisat rätt stora divergenser. Ungefär hälften av remissmyndigheterna ha emellertid godtagit förslagen utan någon erinran. *Statens lönenämnd* har godtagit de sakkunnigas förslag med två smärre undantag, avseende dels viss jämkning av den mellanliggande lönegraden för extra organister och biträdande organister dels fastställande av minimibelopp i fråga om kantorstillägg.

Lönenämnden förordar nämligen, att ersättningen för de grupper av kantorer, som ha en tjänstgöring av blott 1 eller 2 timmar per vecka, höjes, och föreslår härutinnan, att densamma fastställes till det belopp, som avses skola utgå vid en tjänstgöringsskyldighet av 3 veckotimmar. I övrigt finner lönenämnden icke anledning till erinran mot förslaget i vad avser kantorernas löneställning.

Kammarkollegiet har uttalat, att vad de sakkunniga föreslagit beträffande löneställningen icke givit kollegiet anledning till annan erinran än att kollegiet ifrågasatte, huruvida icke för det fall, att med stöd av Kungl. Maj:ts medgivande (24 § 4 mom. i stadgeförslaget) anställts organist med lägre kompetens än den eljest föreskrivna, en lägre lönegradsplacering för sådan organist vore motiverad i överensstämmelse med vad de sakkunniga för liknande fall förordat beträffande extra ordinarie och extra biträdande kyrkomusiker.

Statskontoret, som icke haft något att erinra mot storleken av de föreslagna kantorstilläggen och arvodena till orgelspelare, har icke kunnat tillstyrka högre lönegrad än Ca 23 såsom normallönegrad för organister. I överensstämmelse härmed har ämbetsverket förordat lönegrad Ca 25 för domkyrkoorganisterna. Å andra sidan har *Musikaliska akademiens styrelse* såsom sin mening uttalat, att lönesättningen för organist, ordinarie såväl som extra ordinarie, bör bliva åtminstone lönegrad Ca 26. Slutligen har *Sveriges allmänna organist- och kantorsförening* förklarat sig vidhålla

tidigare framförda krav om organisternas placering i lönegraderna Ca 27 och Ce 27 och om kantorstillägg till belopp, som ungefär motsvarade TC 23.

Föredraganden. Föredraganden har föreslagit vissa jämkningar i lärarlönesakkunnigas förslag och i frågan uttalat följande.

»Lärarlönesakkunnigas förslag i fråga om löneställningen för kyrkomusikerna ha godtagits utan någon erinran eller med oväsentliga ändringsyrkanden av ett flertal remissmyndigheter, som statens lönenämnd, kammarkollegium, skolöverstyrelsen och tre domkapitel (av de fem, till vilka betänkandet varit remitterat). Även jag har funnit förslagen i det hela väl avvägda och tillfredsställande motiverade. Jag tillstyrker därför att löneställningen fastställas i enlighet med de sakkunnigas förslag, dock med följande jämkningar. Den av kammarkollegium föreslagna placeringen i lägre lönegrad av organist, som tillsatts efter Kungl. Maj:ts medgivande, oaktat han ej har full kompetens, synes böra genomföras. Detsamma gäller den av lönenämnden föreslagna jämkningen av lönegraderna för extra organist och extra biträdande kyrkomusiker till Cg 21, 19 och 16 i stället för Cg 21, 20 och 16. Den minimiregel i fråga om kantorstilläggens belopp, som lönenämnden föreslagit, synes komma att erhålla mycket ringa betydelse. Då förslaget emellertid torde ha ett visst berättigande, kan jag tillstyrka dess genomförande. Härutöver får jag föreslå, att löneställningen för innehavare av extra ordinarie biträdande kyrkomusikertjänst, för vars innehav kräves minst en av de tre högre musikexamina, placeras i lönegraden Ce 21 i stället för i den av de sakkunniga föreslagna lönegraden Ce 22. Mitt förslag föranledes av att förenämnda extra ordinarie tjänsteman lämpligen ej bör placeras högre än en extra organist, som avlagt samtliga högre examina (Cg 21). Slutligen vill jag uttala, att jag icke kan förorda någon undantagsställning för domkyrkoorganisten i Lund. Därest en reglering nu skall ske bör den enligt min mening göras generell.»

Motionerna. I *motionerna I: 315* och *II: 402* hemställes att kantorstilläggen fastställas utgå enligt kyrkomusikerutredningens förslag, vilket innebar följande.

Lönegrupp	1	2	3	4	5
Antal veckotimmar	7	8—9	10—11	12—13	14—15
Kronor för år	1 416	1 686	1 956	2 226	2 496

Å kantorstilläggen skulle enligt KMU utgå rörligt tillägg och i konsekvens härmed även kristillägg, vilka tillägg för närvarande utgå med tillhoppa 39,4 %.

Motionärerna anföra härom.

Vi kunna ej finna något bärande skäl att låta kantorstilläggen variera i storlek efter dyrortsgrupperingen. Då enligt vårt förmenande föga bärkraft-

tig motivering kan framföras till förmån för dyrortsgraderade löner i allmänhet, så synes oss sådan motivering sakna all grund, när det gäller tillägg av nu ifrågavarande slag. Vi vilja i stället föreslå, att de av KMU angivna kantorstilläggen — inklusive å desamma utgående tillägg — bestämmas skola utgå, dock omräknade så att viss del därav blir grundlön och viss del därav 12 procents förhöjning å grundlönen.

IV. Övergångsförhållanden.

Lärlönesakkunniga ha icke framlagt utformade förslag till övergångsbestämmelser till kyrkomusikerstadgan. Som skäl härför ha de sakkunniga anfört, att frågan om villkoren för nuvarande kyrkomusikers övergång på de nya tjänsterna utan ledigförklarande sammanhänger med utformningen av det blivande avlöningsreglementet för kyrkomusiker. Övergångsbestämmelserna till kyrkomusikerstadgan böra därför utarbetas samtidigt med motsvarande övergångsbestämmelser till avlöningsreglementet.

Utan att taga någon ställning till frågan, vilka övergångsbestämmelser som böra meddelas att gälla vid den nya organisationens ikraftträdande, har *föredraganden* uttalat, att han delar lärlönesakkunnigas allmänna uppfattning om lämpligheten av att genom rätt vittgående övergångsanordningar påskynda en allmän övergång till det nya systemet. Bland de övergångsanordningar, som kunna förväntas bli av särskild vikt på förevarande område, intaga dispenserna från uppställda krav på examina en framträdande plats. Möjligheterna att vid övergången giva dispens i större omfattning än eljest böra enligt föredragandens mening noggrant undersökas, varvid fördelen av en sådan anordning också bör vägas mot riskerna för en standardsänkning.

V. Upphävande av vakanssättningen i vissa fall.

Till *lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker* finnes fogad bland annat en bestämmelse av innebörd, att, intill dess kyrkomusiker enligt denna lag blivit för församling anställd, skola — med visst undantag — de hittills gällande bestämmelserna om klockar-, organist- och kyrkosångarbefattningar alltjämt lända till efterrättelse beträffande nuvarande i församlingen inrättade sådana befattningar; dock att dylik äldre befattning icke må tillsättas med ny innehavare annorledes än genom förordnande tills vidare.

Vid kyrkomusikerlagens antagande förutsattes — enligt propositionen nr 233 till 1947 års riksdag — att slutgiltiga förslag beträffande den nya kyrkomusikerorganisationen skulle föreläggas 1948 års riksdag. Sedan så ej skett, ha i skilda sammanhang och vid upprepade tillfällen påpekats de

svårigheter, som genom den föreskrivna vakanssättningen uppstått såväl för församlingar och skoldistrikt som för de enskilda kyrkomusikerna.

Lärlönesakkunniga ha i sitt betänkande framlagt förslag till en omedelbar uppmjukning av föreskriften om vakanssättning. De ha i detta hänseende anfört och föreslagit följande.

Lärlönesakkunniga hysa den uppfattningen, att den undantagslösa vakanssättningen icke längre bör upprätthållas, då nu kan förutses, att den nya organisationens genomförande ej heller kommer att ske under innevarande år. De sakkunniga föreslå, att en föreskrift om vakanssättning alltfört blir huvudregel, men att för församlingar och skoldistrikt skapas en möjlighet att efter särskild prövning få medgivande att återbesätta kyrkomusikertjänst med ordinarie innehavare. Såsom generellt villkor för dylikt återbesättande måste stadgas, att vid anställandet av ordinarie befattningshavare denne skall förklaras skyldig att underkasta sig de ändringar med avseende å t. ex. tjänstställigandenas art och omfattning samt avlöningsförmånernas storlek, som må komma att ske vid den nya organisationens genomförande.

Därest Kungl. Maj:t och riksdagen före eller i samband med en dylik uppmjukning av föreskriften om vakanssättning fatta principbeslut i fråga om den framtida organisationens utformande, torde därmed skapas möjlighet för domkapitlen att i de allra flesta fall avgöra, vilken tjänstetyp som vid organisationens genomförande kan förutsättas bliva fastställd i viss församling. I dylika fall synas domkapitlen efter hörande av kyrkorådet och, beträffande förenad tjänst, även statens folkskolinspektör och vederbörande skolstyrelse, böra äga rätt att giva tillstånd till återbesättande med ordinarie innehavare. I övriga fall bör tillståndsfrågan av domkapitlet underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Föredraganden tillstyrker, att Kungl. Maj:t inhämtar bemyndigande att utfärda bestämmelse om undantag i vissa fall från föreskriften om vakanssättning. Därest riksdagen godtager de nu framlagda grunderna för kyrkomusikerorganisationen, torde enligt föredraganden på sätt lärlönesakkunniga föreslagit dispens från vakanssättningsföreskriften i regel få meddelas av vederbörande domkapitel och frågan endast undantagsvis behöva underställas Kungl. Maj:ts prövning.

I *motionen II: 131* har på anförda skäl hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att Kungl. Maj:t må i särskilda fall och efter gjord ansökan bevilja dispens från bestämmelsen, att klockar-, organist- och kyrkosångarbefattningar icke må annorledes än genom förordnande tills vidare tillsättas med ny innehavare».

VI. Utskottet.

En allmän reform av kyrkomusikernas anställnings- och avlöningsförhållanden har under närmare ett halvt sekel varit aktuell. Ansvaret för upp-

rätthållande av den kyrkomusikaliska verksamheten har hittills vilat helt å församlingarna. Detta har inneburit att det ekonomiska underlaget för verksamheten varit synnerligen skiftande, liksom även att kyrkomusikernas tjänstgörings-, löne- och pensionsvillkor kunnat variera i betydande omfattning. Genom den 1947 beslutade och utfärdade lagen om kyrkomusiker skapades grundvalen för en nyreglering på detta område. De i förevarande proposition framlagda förslagen till grunder för kyrkomusikerorganisationen samt till principer för en löne reglering utgöra ett nytt led i förverkligandet av reformen.

De organisatoriska problem, som den nya kyrkomusikerorganisationen inrymmer, sammanhånga i väsentlig mån med att långt ifrån alla kyrkomusikerbefattningar kunna bli självständiga heltidstjänster. Detta ligger i viss mån i sakens natur, eftersom de kyrkomusikaliska uppgifterna i mindre församlingar vanligen ej äro av den omfattning, att de giva full sysselsättning åt en särskild befattningshavare. Härav härrörande olägenheter kunna i vissa fall neutraliseras genom att de kyrkomusikaliska åliggandena i flera församlingar förenas till en tjänst. Möjligheterna till en dylik sammanslagning äro dock, bl. a. av kommunikationsskäl, begränsade. Vidare står den möjligheten öppen att förena de kyrkomusikaliska uppgifterna med andra tjänsteåligganden. Båda dessa vägar ha prövats vid frågans lösning. Uppenbart är att nu berörda förhållanden vållat de allvarligaste svårigheterna vid utformningen av den nya organisationen, svårigheter, som visat sig bl. a. vid bestämmande av tjänstetyper samt vid fastställande av tjänsteåliggandenas sakliga och kvantitativa omfattning.

Vad beträffar *distriktsindelningen* föreslås i propositionen som huvudregel att varje församling skall bilda ett kyrkomusikerdistrikt. Kungl. Maj:t skall emellertid kunna föreskriva annan indelning. Utskottet anser principiellt riktigt, att de territoriella församlingarna utgöra grundenheterna i organisationen. Möjligheterna att bilda distrikt på annat sätt, särskilt genom att förena flera församlingar till ett distrikt, böra emellertid tillvaratagas, så snart praktiska skäl tala för en sådan lösning. Särskilt i de landsdelar, där församlingarna äro små, torde dessa möjligheter visa sig värdefulla. Utskottet förutsätter sålunda att tillämpningen av dessa särbestämmelser icke får en restriktiv prägel. Det torde ofta visa sig lämpligt att vid distriktsindelningen taga hänsyn till redan förefintliga kyrkliga samfälligheter. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla betydelsen av att församlingarnas egen mening beaktas, så att sammanslagningar och uppdelningar icke beslutas mot de berörda församlingarnas vilja utan tungt vägande skäl.

Kyrkomusikerutredningen hade i sitt förslag förutsatt, att samtliga distriktsindelningsfrågor skulle underställas Kungl. Maj:t. Enligt propositionens förslag blir det emellertid endast de mera svårbedömda fallen som gå till Kungl. Maj:t, under det att domkapitlen få avgörandet i normalfallen.

I motionerna I: 316 och II: 401 har nu väckts fråga om överförande av beslutanderätt rörande distriktsindelningen i alla fall från Kungl. Maj:t till domkapitlen. Den i propositionen förordade kompetensfördelningen synes utskottet väl avvägd, varför utskottet med avstyrkande av nämnda motioner i denna del finner sig kunna tillstyrka propositionens förslag.

På frågan vilken offentligrättslig ställning kyrkomusikerdistriktet skall erhålla är utskottet icke nu berett att ingå. Emellertid måste detta spørsmål uppenbarligen lösas, innan kyrkomusikerstadgan utfärdas.

Utformningen av *tjänstetyperna* är ett grundläggande element i förslaget. De två huvudtyper av tjänster, som förutsätts komma till användning, skola enligt förslaget benämnas organisttjänst och kantorstjänst. Organisttjänsten skall vara en självständig tjänst, medan kantorstjänsten städse skall innebära en förening av kyrkomusikalisk tjänst och folk- eller småskollärartjänst.

Organisttjänst skall i allmänhet endast förekomma i distrikt med högre invånarantal än 5 000 såvitt angår stad och 7 000 såvitt gäller annat distrikt. I distrikt med lägre invånarantal avses kantorstjänst regelmässigt skola inrättas. Anledningen härtill är den, att göromålen i de mindre distrikten som regel ej kunna antagas få sådan omfattning, att de kunna motivera självständiga tjänster. Detta kommer för övrigt till siffermässigt uttryck i den till distriktens invånarantal knutna timberäkningen i 23 § av stadgeförslaget, till vilken utskottet återkommer i det följande. I motionerna I: 315 och II: 402 föreslås att invånarantalet ej skall läggas till grund för val av tjänstetyp; i motionerna I: 316 och II: 401 ifrågasättes en sänkning av invånarantalet till 3 000 respektive 4 000.

Utskottet delar den i motionerna uttalade uppfattningen, att invånarantalet ej alltid kan giva någon fullt rättvisande bild av den kyrkomusikaliska verksamheten i en församling. För att möjliggöra en någorlunda objektiv bedömning av omfattningen av de kyrkomusikaliska uppgifterna — och därmed ett bedömande av vilken tjänstetyp som kan vara lämplig för distriktet — synes det emellertid utskottet ofrånkomligt att lägga invånarantalet till grund för beräkningarna i huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslås i propositionen. Om invånarantalet slopas som bedömningsgrund, skulle man helt sakna allmänna hållpunkter. Någon generell sänkning av det för inrättande av organisttjänst erforderliga invånarantalet förefaller ej tillräddig med hänsyn till att man då skulle få till stånd självständiga tjänster med mindre än halv tjänstgöring. På anförda skäl anser sig utskottet ej kunna tillstyrka sistnämnda båda yrkanden i motionerna.

På en punkt vill utskottet emellertid förorda en ändring i propositionens förslag. Den skillnad, som där gjorts mellan stads- och landsdistrikt, torde bygga på den uppfattningen att den kyrkomusikaliska verksamheten regel-

mässigt är livligare i städerna än i andra tätorter och på landsbygden. Enligt utskottets mening lär emellertid musiklivet i åtskilliga tätorter och i många fall även på landsbygden vara fullt jämförbart med musiklivet i städerna. Utskottet vill därför förorda att skillnaden mellan land och stad slopas och att sålunda gränsen för inrättande av organisttjänst generellt fastställas till ett invånarantal av 5 000.

Utskottet vill i detta sammanhang understryka betydelsen av att denna gräns icke tillämpas alltför schablonmässigt. Dispens för inrättande av organisttjänst bör sålunda kunna givas för distrikt, som ej uppnå det erforderliga invånarantalet, under förutsättning att den kyrkomusikaliska verksamheten i distriktet är av betydande omfattning och kompetent befattningshavare finnes att tillgå. I många mindre städer torde, oaktat invånarantalet ej uppgår till 5 000, finnas nödiga förutsättningar för självständiga tjänster. Utskottet är angeläget betona, att reformen icke får leda till en sänkning av musiklivets standard på mindre orter och på landsbygden utan att de slutliga bestämmelserna utformas på sådant sätt att lokala förhållanden kunna beaktas. Även en viss smidighet i tillämpningen måste anses önskvärd.

I motionerna I: 315 och II: 402 har hemställts, att kantors kyrkomusikaliska uppgifter skola få förenas med annan statlig eller kommunal tjänst än lärares samt att bestämmelserna om orgelspelare skola utgå ur förslaget.

Det i propositionen framlagda förslaget rörande kantorstjänst bygger helt på tanken att denna tjänst skall bestå av en förening av kyrkomusikalisk tjänst och lärartjänst. Såväl bestämmelserna om behörighetsvillkor, tillsättning och huvudmannaskap som den föreslagna löneställningen grundas på förutsättningen av en dylik förening. Det må även framhållas att för närvarande omkring $\frac{2}{3}$ av samtliga kyrkomusiker tillika äro folkskollärare. Kantorstjänsten torde sålunda bliva den vanligaste tjänstetypen. Utskottet kan under dessa omständigheter ej finna det välbetänkt att klyva denna tjänstetyp i två till sin konstruktion helt skilda befattningar, dels den normala kantorstjänsten sådan den utformats enligt propositionen, dels en kantorstjänst med kantors kyrkomusikaliska uppgifter samt andra kommunala eller statliga tjänsteuppgifter. Då motionärerna föreslagit, att kantorstjänst skulle kunna förenas även med annan tjänst, torde de ha letts av en önskan att möjliggöra att man — särskilt på landsbygden — skulle kunna för ombesörjande av de kyrkomusikaliska uppgifterna tillgodogöra sig även andra personer, som avlagt organist- och kantorsexamen, än lärare. I vissa fall kan dylik person på grund av särskilda förutsättningar till och med vara mera lämpad för uppgiften än läraren. Möjlighet bör med hänsyn härtill öppnas för anställande av annan person än lärare som kyrkomusiker, även då skolorganisatoriska skäl ej lägga hinder i vägen för inrättande av kantorstjänst. Där sådana förhållanden föreligga hör emellertid veder-

börande få arvodesanställning som orgelspelare. I dylika fall torde orgelspelare få samma tjänståligganden som kantor. Denna omständighet synes böra påverka avvägningen av orgelspelares löneställning. Utskottet återkommer i det följande till denna fråga.

De betänkligheter, motionärerna hysa mot inrättande av orgelspelarbefattningar, äro i och för sig förtjänta av beaktande, såvitt avser oexaminerade orgelspelare. Frågan är emellertid vilken utväg som kan tillgripas i sådana fall, där distriktet påtagligen är för litet för anställande av organist, samt kantor av skolorganisatoriska skäl ej kan ifrågakomma. I första hand böra givetvis undersökas möjligheterna till ändrad distriktsindelning, men i vissa fall torde ej heller på denna väg en lösning erbjuda sig. Såvitt utskottet kan finna återstår i dylikt fall endast att mot arvode anställa lämplig person att ombesörja kyrkomusiken i församlingen. Detta är otvivelaktigt en nödfallsutväg men torde vara det enda framkomliga sättet. Utskottet vill här understryka, att befattning som orgelspelare ej är att anse som en reguljär tjänst utan att den endast är en arvodesbefattning, vars fortbestånd enligt förslaget skall omprövas minst vart femte år.

På nu anförda skäl finner sig utskottet ej kunna tillstyrka motionerna i förevarande delar.

Vad angår själva benämningen orgelspelare vill utskottet som sin mening uttala, att ett ur olika synpunkter mer tillfredsställande namn bör åsättas befattningen, t. ex. orgelmusiker.

I stadgeförslaget föreskrives i 5 § rörande förfarandet vid *fastställande av distriktsindelning och tjänstetyp*, att förslag i dessa hänseenden skola av kyrkorådet, då kantorstjänst föreslås, överlämnas till skolstyrelsen. I vissa fall torde emellertid flera skolstyrelser finnas inom ett kyrkomusikerdistrikt. Utskottet finner därför önskvärt att stadgan kompletteras med bestämmelser, som kunna tjäna till ledning i dylika fall.

Utskottet har på skäl som redan nämnts ej ansett sig kunna biträda det i motionerna I: 316 och II: 401 väckta förslaget att domkapitlen skulle i alla fall fastställa distriktsindelningen.

Vad gäller fastställande av tjänstetyp har i motionerna I: 315 och II: 402 yrkats, att Kungl. Maj:t genomgående skulle vara beslutande. Utskottet kan ej finna några avsevärda olägenheter förenade med den i stadgeförslaget upptagna ordningen, enligt vilken domkapitlen fastställa tjänstetyp i normalfallen. Tvärtom torde fastställelseförfarandet ske snabbare och enklare på detta sätt än om samtliga ärenden skulle underställas Kungl. Maj:t. Utskottet kan sålunda ej tillstyrka nämnda yrkande i dessa motioner.

Beträffande de rent kyrkomusikaliska *tjänsteåliggandena* kan utskottet ansluta sig till det i propositionen framlagda förslaget med vissa uppmjukningar och ändringar.

I motionerna I: 315 och II: 402 har hemställts om slopande av stadgans

bestämmelser om fixerande av vissa veckodagar, till vilka sådana kyrkliga förrättningar som dop, vigsel och jordfästning företrädesvis skulle förläggas. Utskottet anser i likhet med motionärerna, att det ur församlingsbornas synpunkt ofta torde visa sig mindre lämpligt att på sådant sätt sammanföra skilda kyrkliga förrättningar till bestämda dagar. Förläggning av förrättningarna till lämpliga tider torde kunna uppnås genom frivilliga överenskommelser. Utskottet föreslår alltså, med tillstyrkande av dessa motioner i denna del, att förevarande bestämmelser ej upptagas i kyrkomusikerstadgan. — Enligt stadgeförslaget må kantor icke åläggas att årligen biträda vid mera än sex tillfälligtvis ifrågakommande allmänna gudstjänster eller jämförliga andaktsstunder. Utskottet vill ifrågasätta, om icke antalet gudstjänster här är beräknat något i underkant.

För organisterna föreslås viss tjänstgöring utöver den direkt kyrkomusikaliska, nämligen fyllnadstjänstgöring och fri musikundervisning. Båda dessa tjänstgöringsformer skola ha betydelse för möjligheten att inrätta ordinarie och extra ordinarie tjänster. Vid remissbehandlingen har från vissa håll riktats kritik mot att den fria musikundervisningen skulle tagas i beräkning vid inrättande av pensionsgrundande tjänster. Utskottet medger att denna fråga kan vara tveksam. Då utskottet ansett sig kunna biträda propositionen, har anledningen närmast varit den, att införande av dylik undervisning synes starkt sakligt motiverad som ett led i höjande av musiklivet över huvud. Under dessa omständigheter bör heller icke hinder möta för att den fria undervisningen jämställs med övriga tjänsteåligganden.

Enligt kyrkomusikerutredningens förslag skulle även kantor åläggas fri musikundervisning. Propositionen upptager dock intet förslag härom. I motionerna I: 315 och II: 402 samt I: 316 och II: 401 hemställs, att kyrkomusikerutredningens förslag i denna del genomföres. Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet, att sådan undervisningsskyldighet för kantor, som ju vid sidan av sina kyrkomusikaliska uppgifter skall sköta sin lärartjänst, skulle kunna bli alltför betungande. Av detta skäl kan utskottet i förevarande del ej tillstyrka motionerna. Utskottet förutsätter emellertid, att frågan skall kunna tagas upp till omprövning, sedan praktiska erfarenheter vunnits av den nya organisationen.

Utskottet vill något beröra de för *timberäkningen* grundläggande bestämmelserna i 23 § av förslaget till stadga. På de skäl som förut angivits i annat sammanhang finner utskottet ofrånkomligt att till grund för beräkning av veckotimtalet lägga folkmängden i kyrkomusikerdistriktet. Emellertid lär vara uppenbart att ett strikt tillämpande av de i paragrafen angivna reglerna i åtskilliga fall skulle leda till obilliga resultat. Bestämmelserna torde knappast kunna vara lämpligt avvägda för alla fall t. ex. för förhållandena i storstadsförsamlingarna. Den möjlighet, som i 4 mom. av nämnda paragraf givits domkapitel, att med en enhet höja eller sänka timtalet, synes icke

vara tillräcklig för att utesluta oformligheter. Det bör därför öppnas möjlighet för Kungl. Maj:t att, där särskilda skäl så påkalla, fastställa timtalet inom en avsevärt vidare ram.

Vad angår stadgeförslagets bestämmelser om timberäkning vill utskottet vidare uttala, att en definition av begreppet full tjänstgöring synes böra innefatta även fyllnadstjänstgöring, såvitt avser inrättande av ordinarie organisttjänst. Detta torde böra komma till uttryck i stadgan tydligare än som skett i lärarlönesakkunnigas förslag.

Utskottet har i övrigt ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag såvitt avser huvudgrunderna för kyrkomusikerorganisationen.

I fråga om de föreslagna *grunderna för kyrkomusikernas löneställning* vill utskottet erinra om att, såsom framgår av den lämnade redogörelsen, den av 1948 års riksdag beslutade löneställningen för musklärare tagits till utgångspunkt vid bestämmande av lönegrader för organister. Därvid ha bl. a. de högre kompetenskrav, som uppställts för innehavare av organisttjänst, medverkat till att organisterna ansetts böra beredas en något högre placering än musklärarna. Utskottet biträder denna uppfattning och anser den löneställning som föreslagits för organisterna väl avvägd. Utskottet har ej heller funnit anledning till erinran mot den för biträdande kyrkomusiker föreslagna löneställningen. Vad beträffar kantorstilläggen föreslås i propositionen att dessa utformas efter samma grunder som timarvoden för lärare vid civila och militära skolor. Utskottet anser sig böra godtaga en dylik konstruktion av tilläggen, vilken innebär, att dessa dyrortsgraderas. Därmed har för kantorstilläggen tillämpats de principer, som gälla för avlöning till statstjänstemän i allmänhet. Utskottet får sålunda avstyrka bifall till de i motionerna I: 315 och II: 402, såvitt nu är i fråga, framställda yrkandena.

De för orgelspelare föreslagna arvodena äro differentierade såtillvida som den som avlagt de för kantorstjänst föreskrivna examina — organist- och kantorsexamen — erhåller arvode enligt TC 16, medan övriga orgelspelare få arvode enligt TC 10. Som utskottet förut framhållit torde orgelspelare med organist- och kantorsexamen som regel få samma tjänstligganden som kantor. Utskottet vill ifrågasätta, huruvida icke denna likställighet i fråga om kompetenskrav och tjänstuppgifter bör föranleda en jämkning uppåt — förslagsvis till TC 18 — av här åsyftade orgelspelares löneställning. Beträffande arvode till oexaminerade orgelspelare kan utskottet godtaga propositionens förslag.

Utskottet vill understryka att det synes önskvärt att de *övergångsanordningar*, som kunna komma att vidtagas, utformas med beaktande av rådande förhållanden. Särskild hänsyn bör givetvis tagas till sådana kyrkomusiker, som redan äro fast anställda i församlingarna.

Med instämmande i vad som anförts i propositionen samt i motionen II: 131 anser utskottet det vara angeläget att de svårigheter, som vållats av den förutnämnda vakanssättningsbestämmelsen, undanröjas. Utskottet godtager därför i sak förslaget om att Kungl. Maj:t skall äga utfärda bestämmelser om undantag i vissa fall från vakanssättningsföreskriften i huvudsaklig överensstämmelse med lärarlönesakkunnigas förslag i ämnet. I propositionen har begärts ett bemyndigande för Kungl. Maj:t att utan hinder av övergångsbestämmelserna till lagen om kyrkomusiker utfärda undantagsbestämmelser i enlighet härmed. Utskottet finner emellertid icke riktigt, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att åsidosätta vissa i lag stadgade regler, utan vill för sin del förorda, att de ifrågavarande övergångsbestämmelserna till kyrkomusikerlagen ändras på sådant sätt, att Kungl. Maj:t får möjlighet utfärda de särskilda bestämmelser, som kunna erfordras för dispensering från det nu gällande tillsättningsförbudet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen — i anledning av motionen II: 131 och med förklaring, att riksdagen funnit det genom förevarande proposition begärda bemyndigandet föranleda ändring i lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker — måtte för sin del antaga följande förslag till

Lag

angående ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker.

Härigenom förordnas, att andra stycket 1. i övergångsbestämmelserna till lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lag:)

Härvid skall iakttagas:

1. Intill dess kyrkomusiker enligt denna lag blivit för församling anställd, skola — med undantag av förenämnda lag den 14 oktober 1898 — de hittills gällande bestämmelserna om klockar-, organist- och kyrkosångarbefattningar alltjämt lända till efterrättelse beträffande nuvarande i församlingen inrättade sådana befattningar; dock att dylik

(Utskottets förslag:)

Härvid skall iakttagas:

1. Intill dess kyrkomusiker enligt denna lag blivit för församling anställd, skola — med undantag av förenämnda lag den 14 oktober 1898 — de hittills gällande bestämmelserna om klockar-, organist- och kyrkosångarbefattningar alltjämt lända till efterrättelse beträffande nuvarande i församlingen inrättade sådana befattningar; dock att dylik

äldre befattning icke må annorledes än genom förordnande tills tillsättas med nu innehavare.

äldre befattning icke må annorledes än genom förordnande tills tillsättas med ny innehavare, såvida annat ej följer av bestämmelser utfärdade av Konungen.

B. att riksdagen måtte godkänna nya grunder för kyrkomusikerorganisationen samt för kyrkomusikernas avlönings- och anställningsförhållanden i enlighet med vad utskottet ovan förordat; samt

C. att motionerna I: 315 och 316 samt II: 401 och 402 måtte anses besvarade genom vad utskottet under B. hemställt.

Stockholm den 17 maj 1949.

På första lagutskottets vägnar:

VERNER HEDLUND.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit
från första kammaren: herrar *Ahlkvist, Krügel, Olofsson*, Löthner*, Georg Pettersson, Göransson* och *Fritiof Karlsson*;
från andra kammaren: herrar *Hedlund* i Östersund, *Werner**, *Johnsson* i Stockholm, *Landgren, Pettersson* i Ersbacken, fröken *Öberg*, herrar *Wirtén* och *Östlund*.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Werner*.
